

МАМЦІ НА ПЛАТТЯ...

Випила Гальку доля одним махом, ніби чарку за здоров'я молодят. Учора ще мамка вчила, як ложку до рота нести, а сьогодні хоч знову вчися – не тримають ті руки ложки, мов пришиті. Аякже, сорок хат вимазати, аби свою поставити. Та хіба тільки те... Гляне на себе в дзеркало – беззуба, огрядна, перекошена, сива... Гм, а колись огризалася, як бабою називали. А таки ж баба. І стане на серці сиро та вогко, мов у тому порослому вербами березі, що й сам віку доживає. А колись же там був ставок із кладками. Шавар шумів, гримала риба очеретами. По сто весіль вигравали жаби за ніч. Сядеш, було, під вербою, умочиш ноги в теплу воду – і не вечеряла, і не снідала б. Скільки тим вербам відміряно? Вже одна облуда осталася. Страшно й ходять до їх. А й тепер, як і тоді, гарлапають солов'ї – дражняться.

Дихати важко. Втомилася. Як була дівкою, думала – вічність попереду: ще наспіваюся, нагуляюся, виберу своє... А вічності минають, ніби перехожі, тільки й устигнеш, що привітатися. Аби ж то все назад. Аби...

А ніч така запашна і гаряча ллється в вікно, що набрала би її повні по вінця цебра й лишила на потім. А де ж те потім, допоки воно... коли вже настане...

І вийшла б у сад босими порепаними п'ятами, до кожної квітки упала б, вклонилась би, до кожної вишні притулилась би. І цілувалась би з парубками з ночі до ранку!!! Як скажена цілувалась би. Не підуть ноги до саду. А любовці вже й не сняться. Як коли засміється чого, то щербатого рота п'ятірнею затуляє. Пізно цілуватися.

«Не йди за нього, Галю. Не знала ти біди, то узнаєш. Він же здоровий, як віл, руки простягатиме. Батько його жінці ребра молотив до самої смерті, мов угрітий. Чи у тебе три печінки, чи хлопців на селі мало?» – матір просила. Так ніт же ж. Усе їй талдичила, що кращого за Івана і приїжджих нема.

Як битиме, знач зароблятиму. Не вгадаєш, як воно буде.

Та за першим разом дві неділі лежала. І не так їй боліло побите тіло, що рябіло синім, мов луг у пролісках навесні, як пекло десь глибоко під ребрами, ніби той Іван своїми ж руками розверзнув у ній пекло. Стугоніло, гикало, ревло усе її, Гальчине, дівування. І було так безмежно жаль себе дурну. Ой... мамочко...

Вернулася тоді до матері із Вітьком під пахвою. А ненька й «прийняла»: «Нема чого скиглити! Бачили очі, їжте. Чи тобі не казалось, чи не просилося, що тепер бабі онука принесла: нате, мамо, нянькуйте. А за чорта я маю Іванового сина нянькувати? Я на своїм віку не мала за що собі плаття купити, доки тебе одівала. А тепер не матиму й крихти до рота покласти...»

Недосолено, пересолено, кисло чи гірко – лупив Іван Галину, мов старе відро. Не збирала більше до матері лахів. Не показувалася битою. І ніхто між людей не знав, що у тій хаті діється. Під ребрами її, мабуть, вовною поросло, бо не убивалася, не схлипувала як перше. Та не так боліли оті дідові «проліски», як мамчине плаття. Впаде уночі мордою в подушку, виплачеться німою, аби ніхто не чув. І не могла вона ніколи вняти тих своїх сліз: чи так шкода було стару, що дійсно їй, малій, останню нитку завжди віддавала. Чи докоряла матері за те, що до рідної хати з дитям не пустила, мов собаку ту безродну із дому вигнала. Мамочко, я вам зберу на плаття, будь воно неладне!

А якось у сусідньому селі для молодих спеціалістів почали зводити будинки. Аби пішла агрономом та покинула свого катюгу, то було б їй із Вітьком де жити. Щоночі подумки пішки в те село з дитиною йшла. І нажитого не ділила б, у чім була, в тім би й рушила. Та лиш нетривкими були оті марення: «У тебе батька війна забрала, а ти при живо-

му дитину батька лишаєш...» – грізно з-під лоба дивилася на неї мамка, мов жива.

За матір'ю при батькові виріс. Все учила свого Вітька, щоб жалів дружину, як оженився. Змалечку настановляла, щоб шматка до рота не поклав, доки жінці сукні не купить. Говорила, просила, вчила любити. Доброго мужика на ноги поставила. А прийде з міста, батькові руки цілує. Господи, аби ж хоч разочок спитався, чого ви, мамко, плакали стільки, чого вам, ріднесенька, треба? Хороший він. До жінки тихий та терплячий. Любить її. Так і треба. Бо хіба ж то життя, коли в хаті війна.

Швендяє Галина з грядки до хліва цілий вік, тільки краєчком ноги ліжко знає. Безкінечна та її дорога. Балики, окости, шашлики, яйця, морква, буряки – скільки його треба для беззубого рота, та й здоров'я нема для такого їдла. Так то ж для своїх. Хай хоч діти не знають сапи та лопати. Повивчала уже й онуків. Приїдуть, посідають, як оті пташенята, роти пороззявляють – ждуть, що їм у рота баба покладе. Треба... треба робити, бо з неба ж воно не впаде на стіл. Хай у кіно сходять чи в кафе, хай удінуться... Бо й вона, як її мамка, собі за вік і плаття не купила. А так хотілося. Отого зеленого, в маках. Скільки воно їй снилося. Не до того було. Все життя не до того. Мамочко, та куди ж у нім було ходять... у тому платті?!

Надривають глотки солов'ї, літо кличуть. Берег шумить. Ховається село ночі за пазуху, горнеться до неї сонним дитям, завтра знову в росу вставати. І пливуть над хатами дні-роки, наче хмари, не спинити. Ріки міліють, міліють люди. Тільки споглади, мов криниця. Як знімав її з підводи в білому ситці, як дивився... куди воно ділося все? Скільки крові з неї випив за вік, і не думала, що стільки має її. Де ті сили бралися? Прожила життя, мов за пнем висралась, прости Господи.

Дивувалися з неї дівчата, мати сварила й гудила, що вона, Галька, перша дівка на селі, за такого

неробу йде. Казали люди про його, що з Івана одна робота – воші на котові лузати. Ото й має. А парубки й підступитися до неї боялися, в землю дивились, як зважувались словом обізватися. Та й ходив же до неї не один порядний. Немає вже літ із десяти Вовчура Петра. Гарний був, мов день різдвяний. Високий і видний, брови чорні, сорочка біла. Іде до неї увечері перед танцями. А вона уздріє його на вигоні, та – на горище. – Удома Галя ще чи пішла вже? – питає в матері. Мамка, плечі опустивши, не здає дочку, бо ж хлопця жаль обідити, що дівка від його ховається по горищах. А як той піде, драбину з-під хати – у хлів. Щоб знала. А Гальці те ні пече, ні гріє – шугне на ноги в клумбу хоч зі стріхи, тільки її й бачили. Іван під клубом жде!

Немає вже Вовчура...

Засвітилося надворі. Загриміло раз та другий. Ніби засіяв хто зерном – сипонуло в шибку, мов свяченою, свіжою водою. Тарабанять у вікно, наче парубки, величезні краплі вкупі з грушевим цвітом. Прилипають пелюстки до скла – біло-біло. Злякалася баба. А затим зітхнула з полегшенням. Дякує Богу за дощик. Хай іде. Треба його дуже. Це ж намочить землю, завтра у мокру висадить вона свою капусту, відра з криниці до грядки тягати не треба буде. Дихатиме до обіду гарячим вогка земля. Видихатиме недоспані Гальчині ночі. До підшов приставатиме, за ногами тягтиметься. Звикли вони одна до другої, мов рідні сестри, що разом до старості в однім дворі продівували, одна другу дивували. І вбереться сестриця в зелене, підмалює брови та вуста, ніби дівка на виданні, хизуватиметься маками червоними. Багацько їх Галька натикала по двору, по городі, по вигоні. За оградкою, на гробку... Ось вам, мамко, плаття. Наскладала й собі на таке.

2015